

ПЛАТІЖНИЙ БАЛАНС ЯК ВІДОБРАЖЕННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ЗВ'ЯЗКІВ КРАЇНИ

УДК 330.532

Бочарова Ю.П., студентка 2 курсу
Факультет економічної інформатики
ХНЕУ ім. Семена Кузнеця

Платіжний баланс є одним з основних показників, що відображає стан зовнішньоекономічних відносин держави. За останні роки в платіжному балансі багатьох країн спостерігається дефіцит ресурсів, який негативно впливає на економіку.

Як один з основних об'єктів державного регулювання, платіжний баланс характеризує відношення країни з світовим господарством. Стан платіжного та торгового балансів – індикатор стану всієї економіки, а динаміка зміни стану окремих його статей відображає головні тенденції економічного розвитку суспільства.

Платіжний баланс є ключовим поняттям міжнародної економіки, оскільки він систематизує і дозволяє аналізувати взаємовідносини країни із зовнішнім світом, відображає всі операції країни з іншим світом за певний період часу, і складається з двох рахунків — поточного і фінансового. Поточний рахунок відображає переважно рух матеріальних цінностей (товарів і послуг), в той час як фінансовий рахунок — рух нематеріальних цінностей (інвестицій, кредитів і облігацій) [1,2].

Слід зазначити, що у науковому світі існує дискусія щодо визначення основних чинників та характеру їхнього впливу на платіжний баланс, а також причин виникнення дефіцитів платіжних балансів, оскільки правильне визначення причин виникнення дефіцитів впливає на вибір грошово-кредитної, бюджетно-податкової, зовнішньоторговельної політики держав.

Для визначення проблем, пов'язаних з формуванням платіжного балансу, визначимо основні чинники впливу.

На платіжний баланс найбільше впливають рівень інфляції, зміни валютного курсу, рівень конкуренції, інвестиційна позиція держави, зміни в частці державного і ринкового регулювання економіки, що визначає різні можливості експорту й потреби в імпорті товарів, капіталу і послуг.

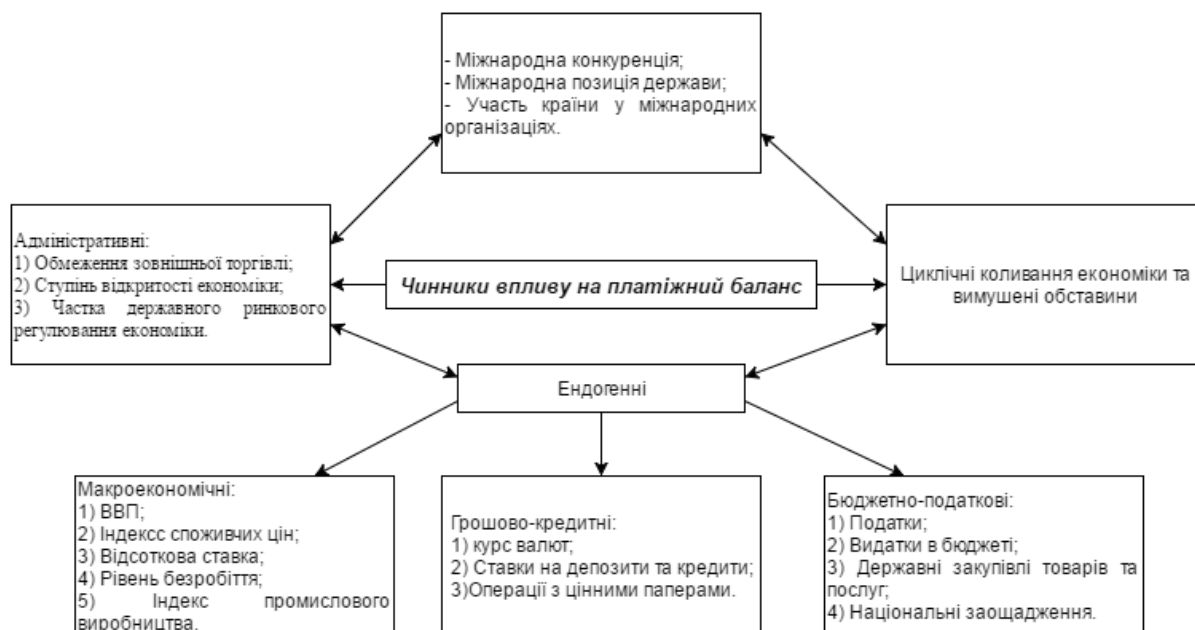

Рис. 1. Чинники впливу на платіжний баланс

Значний вплив також здійснюють циклічні коливання економіки – в платіжних балансах знаходять вираз коливання, підйоми і спади господарської активності в країні, оскільки від стану внутрішньої економіки залежать її зовнішньоекономічні операції [3].

Дефіцит рахунка поточних операцій залежить від таких чинників: швидкість зростання експорту порівняно з імпортом, структура експорту, імпорту, державних витрат і національних кредитів, рівня, призначення та структури зовнішнього боргу й можливості покриття дефіциту поточного рахунка через зовнішнє фінансування. Крім того, інфляція здійснює значний вплив на експорт, оскільки вона знижує конкурентоспроможність товарів і послуг і, навпаки, стимулює імпорт.

Дефіцит поточного рахунка, також залежить від рівня розвитку фінансової системи, насамперед тому, що нерозвиненість банківської системи перешкоджає національним заощадженням.

Екзогенний вплив здійснює економічний і політичний розвиток інших країн, міжнародна конкуренція, що визначає позицію країни в світовому економічному просторі. Платіжні баланси реагують на торгово-політичну дискримінацію певних країн, що створюють штучні бар'єри і перешкоджають розвитку взаємовигідних відносин. Баланс поточного рахунка відображає зв'язок між національною економікою та міжнародною економікою і є важливим для визначення впливу макроекономічних показників на платіжний баланс. Сальдо рахунка поточних операцій відображає вплив припливу іноземних ресурсів на економічний розвиток і нестійкі дисбаланси, що визначаються накопиченням зовнішнього боргу в результаті різниці між національними заощадженнями і валовими інвестиціями [4].

Основна мета платіжного балансу полягає в забезпеченні довготермінової рівноваги та стійкості міжнародних платежів і доходів.

Саме по собі активне або пасивне сальдо торгового балансу не може бути підставою для остаточних висновків про стан зовнішньої торгівлі країни (рис. 2).

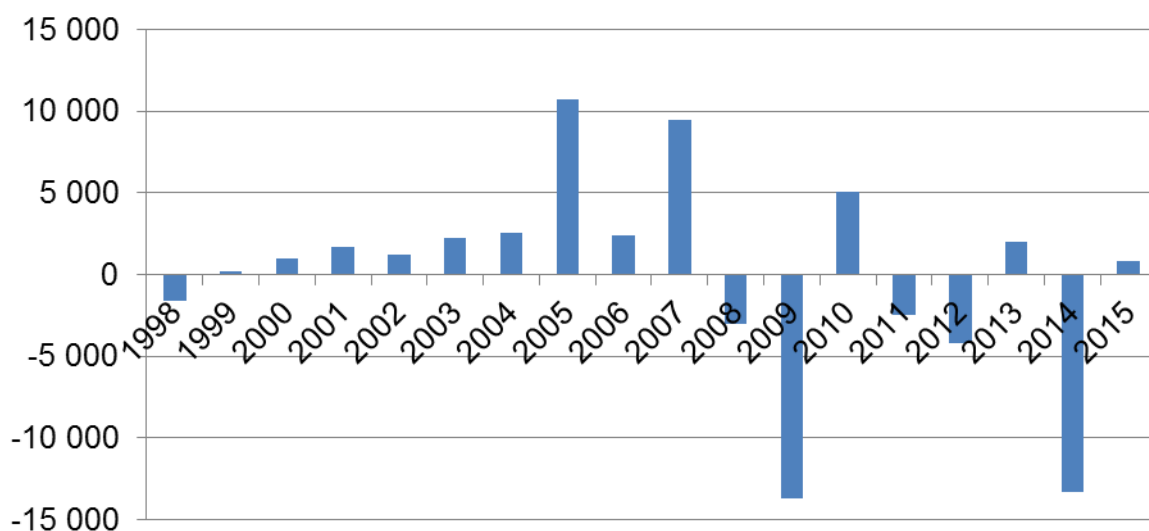

Рис. 2. Зведений баланс України [5]

Тому основними заходами щодо покращення стану платіжного балансу є:

- поліпшення внутрішньої політичної ситуації;
- сприяння діяльності інвесторів, покращення інфраструктури фінансового ринку;
- заохочення до споживання вітчизняної продукції, що дозволить знижувати імпорт і таким чином частково покращить ситуацію з рахунком поточних операцій платіжного балансу;
- стимулювання вітчизняного промислового виробництва, його інтенсифікація;
- вільний імпорт високих технологій;
- для зменшення зовнішнього боргу політика збільшення експорту країни може бути зміцнена шляхом розвитку вітчизняного виробництва;
- обмеження імпорту й підвищення експорту, що призведе до досягнення позитивного сальдо платіжного балансу [6].

Оскільки платіжний баланс України є лише відображенням макроекономічної, зовнішньої, торговельної, валютної та інших політик української влади, динаміка його показників стала очевидним результатом відсутності структурних змін, необхідних для переходу до інноваційно моделі розвитку.

Література

1. Анісімова О.Ю. Коригування зовнішніх дисбалансів платіжного балансу / О.Ю. Анісімов. – К.: КНУ ім. Тараса Шевченка. – К., 2008. – 22 с.
2. Боринець С.Я. Міжнародні валютно-фінансові відносини / С. Я. Боринець. – К.: Знання, КОО, 1999. – 305 с.
3. Ніколайчук С., Шаповаленко Н. Дефіцит поточного рахунку платіжного балансу: оцінка прийнятного рівня для України / С. Ніколайчук, Н. Шаповаленко // Економіка і прогнозування. – 2010. – №2. – С. 74–88.
4. Вареник В.М. Платіжний баланс України як інструмент управління грошовими потоками на рівні держави [Електронний ресурс].- Режим доступу: www.nbuv.gov.ua/node/2116

5. Платіжний баланс // [Електронний ресурс].- Режим доступу: http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=44464

6. Каушан І. Вплив глобальної фінансово-економічної кризи на платіжний баланс України та динаміку його основних показників / І. Каушан // Вісник Національного банку України. – 2009.– №11. – С. 32–40.

Науковий керівник,
к.е.н., викладач

Остапенко В.М.

Опубліковано в авторській редакції